

Context

Van school naar werk

Werk is niet voor alle jongeren vanzelfsprekend, zeker niet voor de leerlingen van het voortgezet speciaal onderwijs (vso) en praktijkonderwijs (pro). Zij hebben in meer of mindere mate ondersteuning nodig om werk te vinden en te behouden. Met de juiste ondersteuning zijn veel van deze jongeren echter prima in staat om in een reguliere werkomgeving te werken (en leren). Arbeidsdeelname van deze jongeren kan langs verschillende wegen bereikt worden: leerlingen gaan direct na het verlaten van school aan het werk, kiezen voor een combinatie van werken of gaan eerst een mbo bol opleiding volgen. Belangrijk is dat ze die weg bewandelen die hen het meeste perspectief op betaald werk biedt.

Transitiedenken

De laatste jaren zien we een groeiende aandacht voor de overgang van school naar werk van deze jongeren. De heersende visie is het beste te duiden als 'transitiedenken':

- De overgang van school naar werk is geen overgangsmoment, maar een proces dat begint in de school (voorbereiding op werk) en doorloopt in werk (nazorg).
- Meerdere partijen zijn bij de transitie betrokken en hebben een opdracht in het succesvol laten verlopen van de transitie: scholen, gemeenten, bedrijven, zorg, etc.

Vorbereiding op werk

Het begint dus met een goede voorbereiding op werk door school. De scholen in het Haagse hebben de laatste jaren verschillende initiatieven genomen gericht op het versterken daarvan, zoals de invoering van de Boris-methodiek en het anticiperen/inspringen op nieuwe werkgelegenheid in de wijk. Scholen hebben echter niet als enige een verantwoordelijkheid in de voorbereiding op werk. Er mag ook iets verwacht worden van werkgevers en gemeenten, ook ten aanzien van de voorbereiding op werk. Gemeente Den Haag wil graag samen met de scholen en werkgevers maximaal bijdragen aan het perspectief op werk van deze jongeren. De gemeente doet dat onder meer door de inzet van een speciaal team voor pro en vso scholen bij het werkgeversservicepunt en het beschikbaar stellen van subsidie aan scholen om te investeren in de voorbereiding op werk.

Samenwerking en innovatie

Tegelijkertijd mag van scholen verwacht worden dat zij zelf voortdurend gericht zijn op het zoeken naar en verzilveren van kansen om de aanpak in het kader van de voorbereiding op werk te versterken. En dat zij daarin elkaar opzoeken: samen kennis en ervaring uitwisselen, netwerken delen, gezamenlijk optrekken richting grotere, regionale werkgevers, etc. Zoals nu bijvoorbeeld al gebeurt binnen de professionele leergemeenschap van een viertal ZML scholen en de periodieke bijeenkomsten van nazorgbegeleiders.

Probleem

Gemeente Den Haag zou graag zien dat scholen nog meer dan nu het geval is de krachten bundelen en gezamenlijk tot innovatieve voorstellen komen; en zich daarbij ook laten inspireren door goede voorbeelden, binnen en buiten de eigen regio. Ondanks dat er veel subsidie beschikbaar is voor de scholen, maakt gemeente zich echter zorgen of scholen deze slag gaan maken en met dergelijke voorstellen zullen komen. Eerdere uitnodigingen aan het adres van de scholen hebben tot weinig gezamenlijke en innovatieve voorstellen geleid. Iedere school opereert voor zich. Netwerken van stagebedrijven/werkgevers worden amper gedeeld. Echte innovatieve projecten komen mondjesmaat tot stand en zijn niet school(bestuur)overstijgend.

Vraagstelling

Hoe kan ik als gemeente scholen (vso en pro) ertoe bewegen tot meer gezamenlijke en innovatieve voorstellen te komen gericht op het versterken van de voorbereiding op werk van deze leerlingen?

Interview

We interviewen Inge Neilen-Peters, beleidsmedewerker dienst Onderwijs Gemeente Den Haag, over haar zoektocht naar het antwoord op deze vraag. Bij haar zoektocht werd ze ondersteund door Selle van der Woude, adviseur vanuit het project 'Naar nieuw regionaal onderwijsbeleid 2' van de VNG.

Selle: *"Dat gebrek aan samenwerking tussen scholen zien we helaas op veel plekken in het land. Sterker nog, scholen gunnen elkaar soms het licht in de ogen niet. Daarmee benadelen ze deze jongeren, het gaat ten kosten van het perspectief op werk van deze jongeren. De jongeren zijn er echt bij gebaat als scholen wel samenwerken. Dat kan op velerlei manieren: door netwerken te delen, gezamenlijk op te trekken richting grotere werkgevers, kennis uit te wisselen, etc. ... Terecht en goed dat Inge zich daar hard voor maakt..." "Gelukkig zijn er in het land ook verschillende inspirerende voorbeelden. Zoals de samenwerking tussen scholen in Rijnmond. Schoolbesturen hebben daar met elkaar afgesproken erop toe te zien dat hun scholen actief samenwerken om leerlingen op een passende, bestendige plek te plaatsen (red.: in het blauwe blok de afspraken die zij maakten). Inge en ik zijn op bezoek geweest in het Rotterdamse, en hebben daar gesproken met vertegenwoordigers vanuit gemeente en onderwijs... Waarom hebben jullie hiervoor gekozen, hoe hebben jullie het aangepakt, wat heeft goed gewerkt?"*

Inge: *"Waardevol van dit gesprek voor mij was de grote overeenkomst tussen het Haagse en Rotterdamse spelers- en krachtenveld. Herkenning van en begrip voor de beren op de weg, die ik op dat moment voor me zag. En misschien nog belangrijker: een uitleg over de door Rotterdam gekozen oplossingsrichting, waarin ik op mijn beurt weer veel Haagse aanknopingspunten herkende. Het gesprek gaf me nieuwe energie om de door mij ingeslagen weg te vervolgen. Natuurlijk wel op mijn eigen Haagse manier, maar met de bagage van de opgedane kennis en ervaring van mijn collega's in Rotterdam."*

Convenant (Samen)Werken Loont Besturen VSO en PRO Rijnmond

1. Scholen investeren actief in de samenwerking met werkgevers, gemeenten en andere partijen;
2. Scholen werken actief met elkaar samen, over de bestuurlijke grenzen heen;
3. Concurrentieoverwegingen zijn ondergeschikt aan het doel van arbeidstoeleiding;
4. De samenwerking is gericht op: kennis uitwisselen, netwerken met werkgevers delen, gezamenlijk grote werkgevers bedienen, de samenwerking met onder meer gemeenten, etc.
5. Scholen maken werk van innovatie, op grond van de gedachte dat met 'meer van hetzelfde' scholen deze ambitie niet gaan realiseren.
6. Alleen innovatieve, gezamenlijke plannen komen in aanmerking voor gelden uit de gezamenlijk pot, te creëren uit het apart zetten van ESF-Baten. Deze pot wordt beheerd door een onafhankelijk comité, gekozen door de schoolbesturen. In dit comité hebben ook onafhankelijk deskundigen zitten. De bedoeling is dat ook werkgevers deel uit gaan maken van het comité.

Terug in het Haagse besluit Inge opnieuw het gesprek te zoeken met de scholen, maar het nu anders in te steken. *"Ik liep te ver voor de troepen uit. Ik was al bezig met het hoe, terwijl het eerst nog moest gaan over het waarom... Ook was het nog teveel mijn ding. Bij de scholen zelf moest de urgentie ontstaan om meer samen te werken en innovatiever aan de slag te gaan. Ik kan daaraan bijdragen door het gesprek daarover aan te gaan met de scholen."*

In een kleinschalig overleg met directeuren vso legde Inge haar wens én zoektocht voor het eerst open op tafel. *"Mijn boodschap was: Ik denk dat scholen echt meer samen moeten werken en*

innovatiever moeten zijn. Maar ik weet niet goed hoe ik dat voor elkaar krijg... Verschillende directeuren beaamden het belang van samenwerking en innovatie. Dat heeft me echt gesterkt."

Vervolgens heeft ze aan verschillende tafels het overleg hierover gezocht met het vso en pro.

"Door dit proces ben ik ook stilliger geworden richting de scholen. Mijn boodschap is nu: Meer van hetzelfde gaan we dus echt niet meer doen. Dus niet nog weer extra uurtjes nazorg, de middelen kunnen op een effectievere manier worden ingezet."

"Wat ook goed geholpen heeft, was om eerst mijn visie goed op papier te zetten. Dit stuk heb ik ingebracht in overleggen met vso en pro. En heeft uiteindelijk geresulteerd in een notitie voor het bestuurlijk overleg." In deze notitie stelt Inge aan de Haagse schoolbesturen en de wethouder Onderwijs voor om in te stemmen met het gezamenlijk formuleren van een ambitie voor de arbeidstoeleiding van jongeren uit het pro en vso in (bijvoorbeeld) een convenant, waarbij financiële dekking gevonden kan worden in het apart zetten van ontvangen ESF baten (a la het Rijnmondse voorbeeld).

En niet zonder succes: de bestuurders betuigen hun steun en stemmen in. Met de oproep de samenwerking te verbreden naar de Entree opleidingen. Dat betekent dat er nu ook bestuurlijk een opdracht ligt richting de scholen om de handen ineen te slaan en tot innovatieve projecten te komen.

Behalve langs bestuurlijke weg probeert Inge samenwerking en innovatie ook bottom up te stimuleren. Momenteel worden op initiatief van Inge, maar inmiddels omarmt door verschillende scholen, de mogelijkheden onderzocht om in Den Haag een of meerdere Top Academies te starten, waarbij vso en pro leerlingen zoveel als mogelijk binnen bedrijven worden opgeleid. In de blauwe box een aantal elementen uit de TOP Academies. Inge: *"Wat mij aanspreekt in het concept van de Top Academie is dat de wensen en eisen van de werkgever uitgangspunt zijn om het gesprek aan te gaan met de scholen. Pro, vso (maar ook entree-naar werk) onderwijs moet opleiden tot een duurzame plek op de arbeidsmarkt. Het is vaak voor scholen onmogelijk de snel veranderende arbeidsmarkt te volgen, laat staan hun onderwijs er voortdurend op aan te passen. Door een nauwe samenwerking op de werkvloer (!) tussen onderwijs en bedrijfsleven, creëer je het noodzakelijke aanpassingsvermogen en daarmee een natuurlijke overgang van school naar werk. Bovendien kan het een waardevolle aanvulling zijn op de trajecten die mijn collega's bij het werkgeversservicepunt in het kader van de banenafpraak met werkgevers maken. Dus niet meer van het zelfde, maar meer diversiteit voor een doelgroep waar vrijwel altijd sprake is van maatwerk."*

TOP Academies

- Het betreft de laatste twee opleidingsjaren van het vso en pro.
- Opleiden binnen bedrijven, in levensechte contexten. Niet alleen de stages, ook de praktijklessen. 'Bedrijven zijn het beste praktijklokaal'.
- Onderwijs afstemmen op wensen en behoeften arbeidsmarkt: scholen en bedrijven geven samen vorm en inhoud aan opleiding.
- Waardecreatie als uitgangspunt: samenwerken met bedrijven waar deze leerlingen ook echt waarde kunnen creëren. Aan elk bedrijf worden 2 of 3 scholen gekoppeld.
- Leermeester-gezelconstructie: ervaren vakmensen geven vakmanschap door.
- Een zorgvuldig voortraject, waarin leerlingen en ouders op verschillende manieren kennismaken met het werk en het bedrijf, en waarin de leerlingen uiteindelijk op geschiktheid geselecteerd worden.
- En nog veel meer... zie ...

Contact

Inge Neilen-Peters: inge.neilen-peters@denhaag.nl

Selle van der Woude: mail@sellevanderwoude.nl